

SAMRÅDET FOR OPHAVSRET

Lautrupsgade 9 – 2100 København Ø

E-mail: info@samraadetforophavsret.dk – www.samraadetforophavsret.dk

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Alene fremsendt pr. mail til kum@kum.dk med kopi til lln@kum.dk og ntv@kum.dk med emnefelt "Høring over forslag til lov om kollektiv forvaltning af ophavsret"

26.10.2015

Hørings svar vedr. forslag til lov om kollektiv forvaltning af ophavsret

Samrådet for Ophavsret takker for det modtagne høringsbrev af 21. september 2015 med bilag vedrørende udkast til forslag til lov om kollektiv forvaltning af ophavsret.

Samrådet for Ophavsret er et uformelt samarbejde mellem alle danske organisationer, der repræsenterer ophavsmænd og udøvende kunstnere. Yderligere information om Samrådet for Ophavsret, herunder medlemsskaren, kan findes på www.samraadetforophavsret.dk.

Kollektiv forvaltning har afgørende betydning for de ophavsmænd og udøvende kunstnere, som organisationerne bag Samrådet for Ophavsret repræsenterer.

Med kollektiv forvaltning etableres et fællesskab omkring varetagelse af rettigheder samt effektiv opkrævning af vederlag til rettighedshaverne, som organisationerne ikke vil være i stand til at opkræve på individuelt plan. Derudover er det afgørende for brugerne, at de kan afregne til alle rettighedshaverne samme sted. Der findes intet alternativ til kollektiv forvaltning, som vil kunne administrere denne opkrævning hos brugerne og samtidig indbringe et væsentligt vederlag til rettighedshaverne.

På den baggrund tillægger Samrådet for Ophavsret det stor betydning, at der findes velfungerende forvaltningsorganisationer og klare rammer for, hvordan vederlag opkræves og fordeles gennem forvaltningssystemerne. Det er en fordel for såvel rettighedshaverne som brugerne. Derfor hilser Samrådet direktivet om kollektiv forvaltning og implementeringsloven velkommen, da de nye regler fremmer gennemsigtighed og åbenhed.

Med lov om kollektiv forvaltning vil der imidlertid være en del ekstra omkostninger forbundet med forvaltningen af rettighedsmidlerne, og det øgede bureaukrati, der er forbundet hermed, vil være meget byrdefuldt for organisationerne. Det er vigtigt, at ministeriet og politikerne er opmærksomme på dette.

Samrådets Forretningsudvalg

Sekretariatschef **Anna-Katrine Olsen**
tlf. 22 92 14 61 – ako@skuespillerforbundet.dk
Leder af DJ Ophavsret **Lone Amtrup**
tlf. 3342 8000 – la@journalistforbundet.dk
Sekretariatschef **Sandra Anne Piras**
tlf. 3333 0888 – sandra@filmdir.dk

Juridisk og international chef **Jakob Hüttl**
tlf. 3330 6300 – jhl@koda.dk
Juridisk konsulent **Morten Madsen**
tlf. 3524 0240 – mm@dmf.dk
Chefjurist **Christina Bergholdt Knudsen**
tlf. 33 45 40 30 – cbk@dramatiker.dk

Der vil for mange organisationers vedkommende være betydelige etableringsomkostninger forbundet med implementeringen, herunder omkostninger til udvikling af databaser og øgede ressourcer, som kræves for, at organisationerne kan opfylde de skærpede krav til gennemsigtighed mv.

Omkostningerne forbundet med fordelingerne af rettighedsmidlerne vil således generelt blive højere, og i nogle tilfælde vil omkostningerne være uforholdsmæssigt høje i forhold til de beløb, den enkelte organisation skal udbetale til rettighedshaverne. Konsekvensen heraf bliver, at de midler, der reelt udbetales til rettighedshaverne, bliver mindre. Dette er prisen for øget gennemsigtighed og åbenhed.

En yderligere følge af de øgede omkostninger forbundet med forvaltningen af rettigheder vil ganske givet være, at forvaltningen vil blive koncentreret hos færre og større organisationer. Vi er i Danmark stolte af den demokratiske struktur på rettighedsforvaltningsområdet, som sikrer en stor grad af mangfoldighed og diversitet og betyder, at enhver rettighedshaver kan finde en organisation vedkommende mener sig repræsenteret af. Efter implementeringen af direktivet er det vores bekymring, at små faglige organisationer kan føle sig tvunget til at fusionere med større organisationer eller helt afslå at modtage og foretage fordeling af rettighedsmidler.

Generelle bemærkninger om det bagvedliggende EU-direktiv

Direktiv 2014/26/EU om kollektiv forvaltning af ophavsret m.v. rummer målsætninger om transparens og effektivitet, som Samrådet for Ophavsret fuldt ud tilslutter sig. Omvendt bærer direktivets formuleringer visse steder præg af manglende forståelse for forvaltningsorganisationernes faktiske arbejdsgange, som direktivet regulerer. Samrådet for Ophavsret håber, at EU-kommissionen i den fremtidige dialog om direktivets fortolkning vil lytte til, hvad der reelt er hensigtsmæssig og rationel rettighedsforvaltning. I den forbindelse er det fx uheldigt, at direktivets terminologi "tildeling"- "fordeling" ukritisk er overtaget, uanset at en række danske forvaltningsselskaber, bl.a. støttet på Ophavsretslovens terminologi i fx § 57, for de tilsvarende arbejdsgange anvender henholdsvis "fordeling" og "afregning".

Samtidig står det klart, at direktivet alvorligt vil udfordre den kollektive og solidariske tanke, der har skabt de kollektive forvaltningsorganisationer. Direktivets liberalisering og konkurrenceudsættelse af rettighedsforvaltningen vil på længere sigt kunne føre til en markedsdrevet koncentration af rettighedsforvaltning, som især vil presse rettighedshavere og forvaltningsorganisationer i små medlemsstater som fx Danmark. Det kan udfordre "den danske model", dvs. de aftalebaserede løsninger på nye licenseringsbehov, som har kunnet lade sig gøre via kombinationen af kollektive forvaltningsorganisationer og aftalelicenssystemet. Dette forhold rummer kulturpolitiske udfordringer – ikke mindst for den kulturelle mangfoldighed – som ministeriet og alle beslutningstagere bør have for øje i de kommende år.

Kulturministeriets tilgang til implementering

Lovudkastet har som bekendt til formål at implementere det nævnte direktiv og er i den forstand en "bunden opgave". Ministeriet har valgt en minimumsimplementering som tilgang til opgaven, jf. s. 25: "Der foreslås således ikke andre regler end dem, der er nødvendige for at gennemføre direktivet". Samrådet for Ophavsret vil gerne complimentere for, at lovudkastet "lægger op til at give organisationerne maksimal frihed og fleksibilitet" (s.st.) inden for direktivets rammer, hvilket Samrådet for Ophavsret ser som en anerkendelse af organisationernes virke og deres betydning for succes for "den danske model".

Kategorier af rettigheder

Direktivets udtryk (i bl.a. artikel 5) "kategorier af rettigheder" er ikke klart defineret. Samrådet for Ophavsret vil gerne complimentere for, at der i lovudkastet ikke er gjort forsøg på at fastlægge udtrykket nærmere, jf. bl.a. § 3, og for bemærkningerne s. 101 om, at "De rettigheder, kategorier af rettigheder eller typer af værker, som skal forvaltes af den kollektive forvaltningsorganisation, skal fastsættes af den pågældende

organisations generalforsamling, medmindre de allerede er fastsat i vedtægterne." På denne måde opnår kollektive forvaltningsorganisationer en fleksibilitet og et råderum til at anvende de kategorier etc., som passer bedst til hver enkelt forvaltningsorganisation. I den forbindelse noterer Samrådet for Ophavsret sig de overordnede bemærkninger s. 115 om, at "De kategorier af rettigheder og anvendelsestyper, som en kollektiv forvaltningsorganisation anvender, skal være meningsfulde, sammenlignelige og til at tilpasse i lyset af den samfundsmæssige og teknologiske udvikling" og at "Der må ikke være overlap mellem de forskellige kategorier, ligesom der ikke må være overlap mellem de forskellige anvendelsestyper."

Bemærkninger til enkelte bestemmelser

Samrådet for Ophavsret har følgende få bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser:

§ 5: Det bør overvejes at præcisere i selve lovteksten og ikke kun i bemærkningerne (s. 34) – i lighed med det svenske forslag – at loven ikke påvirker aftalelicenssystemet og dets udstrækning, jf. SOU 2015:47, s. 36: Författningsförslag 3 kap, "8 § Bestämmelserna i detta kapitel påverkar inte bestämmelser om en avtalslicens utsträckta verken eller om obligatorisk kollektiv förvaltning i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk."

§ 22: Bestemmelsen forpligter forvaltningsorganisationer til at besvare enhver begrundet anmodning om oplysninger om de værker, rettigheder og geografiske områder, der er omfattet, uanset om anmodningen kommer fra en anden forvaltningsorganisation, en rettighedshaver eller en bruger. Opfyldelsen af denne meget vidtgående forpligtelse vil efter omstændighederne kunne være særdeles byrdefuld, og det begrænses kun i et vist omfang af kravet om, at anmodningen skal være begrundet. Direktivet anfører herom i betragtning 35: "Spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang der kan opkræves rimelige gebyrer for disse tjenester, bør overlades til national ret." På den baggrund foreslås det, at der skabes udtrykkelig hjemmel for, at organisationen kan fastsætte rimelige gebyrer for besvarelsen af sådanne anmodninger, dels for at begrænse anmodninger til de reelt nødvendige, dels for at sikre at de administrative omkostninger ved besvarelsen ikke skal bæres af øvrige rettighedshavere, brugere mv.

Kap. 7: Bestemmelserne om klageprocedurer, tilsyn mv. forekommer klare og afbalancerede, ligesom udvidelsen af Ophavsretslicensnævnets kompetence forekommer velbegrundet.

§ 40: Det anføres s. 121 i bemærkningerne, at lovens ikrafttræden den 10. april 2016 medfører, at den finder anvendelse på vederlag opkrævet efter ikrafttrædelsen, hvorfor den første gennemsigtighedsrapport skal udarbejdes i 2017 for vederlag opkrævet fra 10. april 2016. Samrådet er bekendt med, at det i flere medlemsstater, bl.a. Tyskland, påtænkes at udsætte implementeringen til senere bl.a. med den virkning, at den første gennemsigtighedsrapport først skal udarbejdes i 2018 for vederlag opkrævet for det første hele kalenderår, hvor direktivet har været implementeret, dvs. 2017. Samrådet opfordrer til, at dette også kommer til at gælde i Danmark. Det er administrativt upraktisk at forestille sig, at ændringer af arbejdsgange og IT-løsninger kan ske i løbet af et regnskabsår, og lovens endelige vedtagelse kan først ske så sent, at det vil udfordre forvaltningsorganisationernes agilitet kolossalt.

Ophavsretslovens §§ 52 a-52 b: Det forekommer fornuftigt at de direktivbestemmelser, der helt eller delvis retter sig mod brugerne af ophavsret, indsættes i ophavsretsloven.

Forholdet mellem fællesorganisationer og medlemsorganisationer

For så vidt angår lovudkastets regulering af forholdet mellem fællesorganisationer og medlemsorganisationer, henviser Samrådet for Ophavsret til det fælles hørings svar, der afgives af de fire Copydan AV-forbninger sammen med samtlige medlemsorganisationer.

Forvaltningsselskaber, der ikke er hjemmehørende i EU

Endelig har Samrådet for Ophavsret grund til at kritisere lovudkastets tilgang til implementeringen med hensyn til den manglende regulering af forvaltningsorganisationer, der ikke er hjemmehørende i EU. Det hedder i lovudkastets § 1, at loven [alene] finder anvendelse på forvaltningsorganisationer, der er *etableret i Danmark*.

Det er stærkt beklageligt, at lovudkastet således ikke lægger op til at udnytte den eksplicite adgang, direktivet angiver i betragtning 10, for regulering af ikke-EU-organisationer: "Dette direktiv bør ikke forhindre en medlemsstat i at anvende samme eller tilsvarende bestemmelser over for kollektive forvaltningsorganisationer, der er *etableret uden for Unionen, men som er aktive i den pågældende medlemsstat*." (Samrådet for Ophavsrets fremhævelse).

Direktivet har ifølge betragtning 7 en målsætning om en ensartet beskyttelse i hele Unionen af forvaltningsorganisationernes medlemmers, rettighedshavernes og tredjeparters interesser. Når man tager direktivets liberalisering og konkurrenceudsættelse af rettighedsforvaltningen i betragtning, er det særdeles uheldigt, at princippet om ensartethed i beskyttelsen ikke følges af et princip om ensartede konkurrencebetingelser – en *level playing field* – mellem de forvaltningsorganisationer, der er etableret i EU, og dem, der er aktive i EU, men er etableret i fx USA.

Det er således uheldigt, at hensynet til at undgå overimplementering har fået en så generel vægt, at det også på dette specifikke område har vejet tungere end hensynet til at få reglerne til at passe til den virkelighed, der præger rettighedsforvaltning i den danske, nationale kontekst. Det åbner for, at fx USA-etablerede organisationer kan konkurrere sig ind på forvaltning af EU-rettighedshaveres repertoire uden at være bundet af direktivets samlede regelsæt om bl.a. transparens og *good governance*. Det virker heller ikke logisk, at en organisation kan undslippe de nye lovkrav ved at flytte adresse ud af EU.

Samrådet for Ophavsret deltager gerne i yderligere drøftelser, i det omfang Kulturministeriet måtte finde dette hensigtsmæssigt.

Med venlig hilsen

Samrådet for Ophavsret